Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto
Rautatieläistenkatu 6
00520 Helsinki

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026
http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/
Teema: Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus (lukua 29.10).
Talousarvioesityksen keskeiset painotukset ja kipupisteet; ml. perustaitojen ja -valmiuksien parantamisen toimet, lukutaito ja oppimisen tuki. Tilannekuva varhaiskasvatus- ja opetusalan pätevän henkilöstön saatavuudesta, koulutuspaikkojen riittävyydestä, sekä täydennyskoulutuksen malleista ja mahdollisuuksista.

Varhaiskasvatuksen opettajien liitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä talousarvioesitykseksi vuodelle 2026.

Varhaiskasvatuksella on keskeinen rooli lasten perustaitojen ja oppimisen valmiuksien kehittämisessä. Lukutaito, kielellinen ilmaisu, keskittymiskyky ja sosiaaliset taidot rakentuvat varhaislapsuudessa, ja niiden tukeminen päiväkodeissa edellyttää suunnitelmallista pedagogista toimintaa. Yhä useammat lapset osallistuvat globaalisti varhaiskasvatukseen entistä varhaisemmassa iässä. Tämä kehitys tarjoaa merkittävän mahdollisuuden ja varhaiskasvatuksella onkin ainutlaatuinen asema vahvistaa lasten perustaitoja, oppimisen valmiuksia jo ennen esiopetusta ja koulupolkua. Mahdollisuuden hyödyntäminen edellyttää, että varhaiskasvatuksen pedagoginen laatu, opettajien ja päiväkodin johtajien vahva pedagoginen osaaminen ja resurssointi ovat kunnossa.

Jos varhaiskasvatuksen pedagoginen perusta on hapero, seuraukset näkyvät myöhemmässä oppimisessa – muun muassa oppimisvaikeuksina, tuen tarpeen kasvuna ja koulupolun katkeamisriskinä. Tämä ei ole vain inhimillinen haaste, vaan myös taloudellinen: korjaavat toimet myöhemmässä koulutuksessa ja oppimisen tukipalveluissa tuottavat merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle. Siksi varhaiskasvatuksen opettajien yliopistollisen koulutus on investointi, joilla ehkäistään ongelmia ja edistetään lasten oppimisen yhdenvertaisuutta.

Tilauskoulutusmalli

Varhaiskasvatuksen opettajamäärän saavuttaminen varhaiskasvatuslain 2030 edellyttämälle tasolle ja pitkään, vuosikymmenten aikana muodostuneen opettajavajeen paikkaamiseksi, on yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajan koulutustavoitteita nostettu sopimuskaudelle 2025–2028. Varhaiskasvatuksen opettajia koulutetaan yliopistoissa nyt vuosittain noin 1250.

Varhaiskasvatuksen täydennyskoulutukseen ehdotetaan 6 miljoonaa euroa, joka tarkoittaa niin sanottua tilauskoulutusmallia päiväkodeissa jo työskentelevälle henkilöstölle. Malli tulee toteuttaa kuuden suurimman kaupungin (Espoo, Helsinki, Oulu, Tampere, Turku, Vantaa) ja yliopistojen kanssa, joissa erityisesti pääkaupunkiseudun opettajapula on kriittisin.

VOL katsoo, että tämä budjettiesityksen 6 miljoonan rahoitus tulee kohdentaa varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen lisäyksiin, koska sekä lasten perustaitojen vahvistamiseksi, vuoden 2030 varhaiskasvatuslain henkilöstörakenteen ja hallitusohjelman 1400 vuotuisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen aloituspaikkojen saavuttamiseksi, varhaiskasvatuksen opettajasaatavuus on erityisen akuutti.

Varhaiskasvatuksen sääntelyn purkaminen asettaa vaatimuksia varhaiskasvatuksen opettajille ja päiväkodin johtajille

Kun varhaiskasvatuksen sääntelyä on viime vuosina kevennetty – esimerkiksi luopumalla kuntakohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista ja yhdenvertaisuussuunnitelmien velvoittavuudesta – painottuu entisestään varhaiskasvatuksen opettajien ja päiväkodin johtajien pedagoginen ja opetussuunnitelmaosaaminen. Heillä on keskeinen rooli varhaiskasvatuksen sisällöllisessä ja laadullisessa toteutuksessa, ja heidän osaamiseensa perustuva vastuu on ratkaisevaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toteutumisessa, kun nyt paikalliset rakenteet ja ohjaus vähenevät. **Nämä viimeaikaiset varhaiskasvatuksen norminpurkutoimet korostavat, ettei työryhmäpohdinnassa esillä ollutta johtajien kelpoisuusvaatimuksen väljentämistä tule missään nimessä tehdä.** Lasten perustaitojen vahvistaminen edellyttää päiväkodin johtajilta vahvaa pedagogista opetussuunnitelmaosaamista johtaa ja virkavastuullaan huolehtia, että jokaisessa lapsiryhmässä, jokainen lapsi saa vahvat perustaidot opinpolkunsa alkupäässä. Varhaiskasvatuslaki vuodelta 2018 viitoitti tähän nimenomaisesti edellyttämällä päiväkodin johtajalta kasvatustieteen maisterin tutkintoa. Tässä yhteydessä on tarpeen todeta, että varhaiskasvatukseen suuntautuvan kasvatustieteen maisterikoulutus on hyvin vetovoimainen.

Elokuussa 2025 voimaan tullut esiopetusta koskeva oppimisen tuen uudistus siirsi tuen painopistettä varhaiseen ja ennaltaehkäisevään tukemiseen. Tämä nostaa esiin varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien roolia sekä vastuuta lasten oppimisedellytysten tukemisessa. **Varhaiskasvatuksen erityisopettajia koulutetaan pääosin varhaiskasvatuksen opettajista, joka alleviivaa sitä, että talousarvioesityksessä**

esitetty 6 miljoonaa euroa tulee suunnata kokonaisuudessaan varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen.

Opettajarekisteri

Varhaiskasvatuksen opettajista ei ole ollut kattavaa tilastointia, mikä on johtanut nykyiseen varhaiskasvatuksen opettajapulaan, koska heitä ei ole koulutettu riittävästi. **VOL toteaa, että opettajarekisteri mahdollistaisi opettajatarpeen systemaattisen opettajatarpeen arvioinnin ja koulutuksen suunnittelun perustuen ajantasaiseen ja kattavaan tietoon**. Rekisteri vastaisi nykyisiin tilastoinnin puutteisiin, jotka ovat vaikeuttaneet koulutuksen kohdentamista ja riittävyyden varmistamista. Tulevien vuosien lapsimäärän laskuun ja nopeaan väestömuutokseen vastaaminen edellyttää kyseistä tietopohjaa kiireellisesti.

Tilauskoulutus on tärkeä osa akuuttia ratkaisua, mutta se ei yksin riitä ratkaisemaan vuosikymmeniä kehittynyttä opettajapulaa. Tarvitaan laajempia ja pitkäjänteisiä toimenpiteitä, kuten opettajien palkkauksen parantamista ja työolojen kehittämistä. **Ylipäätään varhaiskasvatuksen opettajakoulutuspanostuksia tulee kasvattaa yli hallituskausien, ja huolehdittava yliopistokoulutuksen pysyvästä rahoituksesta.** Varhaiskasvatuksen opettajien valmistumisprosentti varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksesta on hyvin korkea.

Helsingissä 2. lokakuuta 2025

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto

Anitta Pakanen

puheenjohtaja

Jaana Lahdenperä-Laine

kehittämispäällikkö